

Konzultációs központok levelező joghallgatóink részére

A levelező oktatás bevezetése az Állam- és Jogtudományi Karokon, egyidős azzal a kérdéssel, hogyan oldható meg az egyetem részéről a hallgatókkal való foglalkozás. Abban a kérdésben minden illetékes tényező kezdettől fogva egyetértett, hogy ha ezt a feladatot megoldani nem tudjuk, nem haladunk számottevően a rosszlelkű »mezei jogászság« állapotához képest. Ezért a jogi karok már a levelező oktatás bevezetésétől kezdve minden eszközt megragadtak a hallgatókkal való foglalkozásra.

Persze a megfelelő foglalkozási keretek megteremtése is már kezdettől fogva komoly gondot jelentett a jogi karok számára.

Az első foglalkozási forma a Szegeden és a város közvetlen környékén lakó hallgatók részére az esti foglalkozások bevezetése, a vidéken lakók részére a félévenkénti, egy-egyben tartott konferenciák voltak.

Az előbbi foglalkozási forma beváltotta a hozzáfűzött reményeket. Az esti előadások a nappali tagozatos hallgatók részére tartott óraszám felében biztosították és biztosították a levelező hallgatók részére az anyag egészének felvázolását. A konferenciák azonban alig jártak figyelembe vehető eredménnyel. A résztvevők felkészületlenül jelentek meg a foglalkozásokon, s így az egy-egy tárgyra eső félévi 2 óras foglalkozás legfeljebb néhány alapkérdésnek az előadó részéről való megmagyarázására szorítkozott. Az egyetem székhelyén kívül lakó hallgatók részére tehát újabb foglalkozási formát kellett bevezetni. Ezt a formát találtuk meg az ún. konzultációs központokban.

A Magyar Jogász Szövetség illeti az elismerés, hogy ennek a foglalkozási formának kialakítására az anyagi kereteket és a kezdeti személyi és szerződési feltételeket 1961 elején megteremtette.

Az országosan felállított konzultációs központok, amelyek közül a kecskeméti és a békéscsabai a szegedi jogi kar patronálja, megfelelő kereteket jelentettek a hallgatókkal való foglalkozásra.

Más lapra tartozik azonban az, hogy a megadott kereteket milyen tartalommal tudták megtölteni a Magyar Jogász Szövetség és a jogi karok.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják: a keretek alkalmasak arra, hogy a hallgatókkal való foglalkozás biztosítható legyen, igen nehéz azonban két kérdésnek a megoldása. Az egyik az, hogy rendkívül problematikus biztosítani a megfelelő szakemberek közreműködését a konzultációs központokban; a másik, talán még nehezebb feladat, a helyes foglalkozási módszer kialakítása. Ami az előbbi kérdést illeti, meg kell állapítani azt, hogy vannak kiváló gyakorlati jogászaik, akik megfelelő elméleti felkészültségük révén és általában is alkalmasak arra, hogy a hallgatókkal foglalkozzanak. Ez azonban csak a tételes jogi tárgyra (polgári jog, államigazgatási jog) vonatkozik, és itt is problémát jelent az oktatási munkában való gyakorlatlanság.

Az igazi probléma ott jelenkezik, hogy az elméleti (állam- és jogelmélet, filozófia stb.), történeti (jogtörténet, római jog), sőt néhány tételes tárgyra való foglalkozás a konzultációs központokon helyi instruktorkal nem oldható meg.

A szegedi jogi kar a történeti tárgyakból kísérletet hajtott végre, amennyiben a tárgyak egyetemi előadónak félévenként 4-5 előadást magnefonoszalagra vették fel és e szalagokat a konzultációs központba kiküldték. Bizonyos eredménye és kísérletnek feltétlenül volt, mert a legnehezebb kérdések elsajátítása tekintetében a hangszalagokra felvett előadások jó segítséget nyújtottak. Ezt az 1962-ben végrehajtott közvéleménykutatás és a vizsgák eredményei feltétlenül tükrözték.

A jogi kar szak szervezeti osztálybizottságának érdeme volt az előadások hangszalagra való felvételének és a szalagok szétküldésének megszervezése.

Ez a módszer azonban kétségkívül csak átmeneti jelenség. A cél, úgy véljük, az, hogy az egyetem oktatói a helyszínen tartsák meg az

elméleti és történeti tananyagból a foglalkozásokat. Ennek persze első feltétele az oktatói létszám bizonyos mérvű emelése, másrészt állandóan rendelkezésre álló közlekedési eszköz biztosítása a kar részére.

A másik probléma, mint említettük, a foglalkozás helyes módszereinek kialakítása. A konzultációs központok programjában legfeljebb 6-8 óra foglalkozás jut félévenként egy tantárgyra. Ezt a rövid időt igen jól ki kell használni. Ez pedig másképpen nem lehetséges, mint-hogy a hallgatók az előre megadott anyagból előre felkészüljenek. Ha ezt nem tudják megvalósítani, akkor a foglalkozás a legjobban képzett instruktorkal vezetésével sem lesz lényegében más, mint a múlt »jogi szanatóriumai« folyó foglalkozás.

Jó felkészültségű, oktatói rutinnal rendelkező instruktorkal tevékenysége és a hallgatók felkészülése együttesen teszik eredményessé a konzultációs központokban folyó foglalkozásokat.

Ha ezt nem tudjuk megvalósítani, a központok munkája kevés eredménnyel kecsegtet.

S végül még egy feladat! A konzultációs központok instruktoraival való megbeszéléseket az egyetem már rendszeresítette, s így a tanácsok módszertani elgondolásait folyamatosan közik az instruktorkal. Egy részleges közvéleménykutatásról kívül azonban még nem ismerjük kellően a levelező hallgatók véleményét a központok oktatási módszeréről.

Ennek a megismerése kedvéért kíván a jogi kar szak szervezeti osztálybizottsága a folyó félévben ankétot tartani, ami megfelelő kereteket nyújtana ahhoz, hogy széles körben megismerjük a hallgatók véleményét, de ahhoz is, hogy a kar oktatói meggyőzők a levelező hallgatókat arról, hogy a konzultációs központok instruktoraik minden fáradozása lényegében hiábavaló lesz, ha a hallgatók foglalkozásról foglalkozásra nem veszik át a megbeszélés tárgyát képező, előre kijelölt anyagot.

DR. PÓLAY ELEMÉR
egyetemi tanár

Aki érti a virágok és növényparányok nyelvét

Beszélgetés dr. Kiss István főiskolai tanárral

Szemlőt ülök vele a barátságos, meleg szoba asztalánál — a sarokban hatalmas filodendron, amott zongora. Mellette egész falat borító könyvállvány, vasos kötetek között kis füzetek lapulnak.

— Kedden 11-től 2-ig van óráim, 11-től 1-ig IV. éveseknek örökéletan, 1-2-ig III. éveseknek növényrendszer-tan.

A hallgatók? Minél közelebb jutnak az államvizsgálóhoz, annál nagyobb az érdeklődésük, a szorgalmuk. Meglátszik munkájukon, hogy tudatában vannak az elsajátítható ismeretek értékének.

A tanácsokan a IV. évesek értékelnek el négy és ennél is jobb átlagot a félévi vizsgákon...

— Az oktatáson túl kutatómunkájáról érdeklődöm. Lassan, akadozva kezd beszélni, úgy látom, nem szívesen. Meg is kerül az egyenes választ.

Szemüvege mögül az asztal lapjára tekint:

— A tanácsok oktatói kollektívája hosszú évek óta foglalkozik tudományos kutatómunkával, olyan témákkal, amelyek a Magyar Tudományos Akadémia témái között szerepeltek, illetve az elmúlt két évben olyanokkal, amelyek az országos távlati kutatási tervben szerepelnek. Ebben a tekintetben a tanácsok évente rendszeresen kutatási célhatelben részeselek.

Tovább erőltetem a kérdést:

— Ön személyesen milyen problémákkal foglalkozik? — Hát kérem, ha érdekel... — és tanáros hangon, lassan mondja, ahogyan megszokta éveken keresztül az előadóteremben, hogy pontosan lehessen jegyezni magyarázatát:

— Három témán dolgozom évek óta. A sejtek ezenkívül osztódása; a dél-afrikai szikes vizek növényi mikroorganizmusai; a Tisza növényi mikroorganizmusai.

Tulajdonképpen nem új dolgok ezek. — Elgondolkodva, már nem a tanár, az emlékező ember folytatja:

— Doktori disszertációm 1939-ben a Békés megyei szikes vizek mikroorganizmusaival foglalkozott. Tíz évig dolgoztam rajta. Ez volt az — és egy folyóiratban megjelent munkát mutat. Míg lapozgatom a színes nyomású képekkel teli könyvet, már másik két vasos kötetet tesz elém.

— Ezekkel foglalkozom azóta is. Ennek folytatása jelenlegi kutatásom.

Két kötetben összefüztve

kemény munkával telt évtizedek eredménye: több mint 70 tudományos dolgozat, kisebb füzetekben a Tanárképző Főiskola évkönyveinek különnyomata. Magyar, német, orosz, angol nyelvű írások.

Leghosszabb dolgozata orosz nyelven a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában jelent meg a növényi mikroorganizmusok tömegtermelésének vizsgálatairól.

A kiadványokban tenyészetek, mikroszervezetek színes képei, grafikonok.

— Látja, ezeket a képeket akkor festettem, amikor bombáztak. Egészen addig dolgoztam rajtuk, amíg be nem vonultam...

— Ezeket a vizsgálatokat sokáig nem ismerték el, kétkeltek az eredményekben. Az utóbbi években a világűr kutatás megindulásával figyeltek fel rá, mert gyanítható, hogy a szobán levő tömegtermelési jelenségek és az élőlények életfolyamatai a világűrben ékező és eddig még nem vizsgált hatásokkal is összefüggésekben állnak. Benkő ortostanárrel és Csapó orvos-tanársegéddel két évben keresztül vizsgáltuk a klinikai betegek eozinofil sejtjei számbeli változását, valamint bizonyos növényi mikroorganizmusok viselkedését, és kitűnt, hogy az egyes időjárási változásokban megmutatókozó atmoszférikus hatások jelentős befolyást gyakorolhatnak az élő szervezetekre.

Közben élelem tesz egy német nyelvű dolgozatot a növényi mikroorganizmusok sejtjeinek érdekes, újszerű szaporodási módjáról, egy másik munkát az egyenlőtlen sejtosztásról, aztán — elhallgat. Csodálkozva néz rám, mintha most látná, hogy ott vagyok, azt hiszem, magyarázat közben, amíg az egész életét betöltő dolgokról beszélt, elfelejtette, hogy én vele szemben jegyezgetek.

Most kicsit elmosolyodva olyan dolgokat említ, amikről gondolja, hogy inkább érdekelnek:

— A Békés megyei szikes tavak vizsgálata közben Volga-menti héricsét találtam és egy bronzkori

földvár megmaradt sántán feltörtetlen ösgepet. Ez a rész az Alföld ősi pusztai növényzetéről ad felvilágosítást.

Megkérdezem, kikkel áll kapcsolatban külföldön. Címát vesz elő: 68 nevet számolok meg benne kapásból, külföldi tudósok nevei. A címek: Moszkva, Kiev, Kanada, New York, Rostock, Leningrad, Strassbourg, Brno, Costa Rica, Hamburg. 68 külföldi tudós címe, akik munkásságát, nagy tudását elismerik, akikkel kicserélik tapasztalataikat, kutatásaik eredményét. A levelezésben fia segít.

Egyéb elfoglaltságok? Egy év alatt írt meg egy kétkötetes jegyzetet: Alkalmazott növénytan.

Társ szerzője volt a főiskolai Növénytan tankönyvnek, főiskolai jegyzeteknek. Adminisztráció is van... Részlet vesz — az intenzív — az oktatási reform bevezetésének munkájában is.

— Támogatás? Az állami kutatási témák bőséges anyagi támogatásban részesülnek. A műszerrelátottság jó.

— Hát igen, baj is van. Beteg voltam. — Mosolya szomorkás: — Ösz óta nem néztem mikroszkópba. — Aztán megcsillan a szeme fiatalosan, vidáman: — Majd most megint, ha rendbejövök, majd akkor! Majd hamarosan!

— Úgy van ez, hogy hiába tudja az ember: vizgálni kell, beosztani az erőt, — dolgozni muszáj! Ha elkezdem, nem tudom abbahagyni.

Kutatóan néz rám, amíg elrakja a köteteket az asztalról: megértettem-e, amit mondt; magáról megelégedve, elmélyedten magyarázott; megértettem-e, mit tartalmaznak a kötetek, a képek, grafikonok?

Megmondom őszintén: bizony nem mindent értettem. De egy valamit igen: hogy ezen a délutánon olyan embert ismertem meg, aki egyszerűen, csendesen, szerényen meghűződéva áldozza egész életét a tudománynak, olyan kutatásoknak, amelyeknek eredményét a jövő nemzedék fogja igazán értékelni és hasznosítani. A tudóst csak részben — a nagyszerű embert egészen megértettem.

B. R.

Neveljük kommunista szakembereket a tudományos diákkörökben

ESZMECSERE

Egyetemünk diákköri életének jelentős állomásához érkezünk: 1963. őszén Szegeden kerül megrendezésre a tudományegyetemek és az orvostudományi egyetemek diákköreinek ezévi országos konferenciája. A szervezés megindult, folynak az előkészületek, méltó kereteket kívánunk biztosítani ennek az országos eseménynek. A szorgos előkészületek vetették fel a gondolatot, hogy személyre vegyük a — jelen esetben csak az Orvostudományi Egyetemen folyó — diákköri munka helyzetét.

Amikor néhány esztendővel ezelőtt a Szegedi Orvostudományi Egyetemen megalakult a Tudományos Diákkör, a nagyszámú jelentkező egy részét sajnos már a kezdetben el kellett utasítani, mivel egy-egy intézet, vagy klinika a korlátozott laboratóriumi férőhelyek miatt csak meghatározott számú hallgatónak tudott munkalehetőséget biztosítani. Azóta is minden évben meghaladta az új jelentkezők száma a rendelkezésre álló lehetőségeket, és ezért csupán a legjobbak nyerhettek felvételt, csak a legjobbaknak nyílt alkalom bebizonyítani képességeiket, szorgalmukat, állhatatosságukat.

A lelkiismeretes oktatók minden segítséget megadtak, hogy a gondjakra bízott hallgatók érdeklődési körüknek megfelelően minél szélesebb szakmai ismeretekre tegyenek szert. De itt többnyire be is fejeződött a dolog. Azzal már kevesebbet törődöttünk, hogy a fiatal plasztikus egyéniség, az ismeretekre vágyó hallgató

miféle ember lesz? Rögtön fel is kell vetnünk a kérdést: közömbös lehet-e számunkra, hogy miféle szakembereket nevelünk? Megelégedhetünk-e mi, diákkörös hallgatókkal foglalkozó oktatók azzal, hogy a sokszor éveken keresztül mellettünk dolgozó hallgatónak kizárólag szakmai segítséget nyújtunk, de emberi értékeiről, problémáiról vajmi keveset tudunk, és semmit sem teszünk azért, hogy az életbe kikerülő ifjú szakember már ne akármilyen, hanem a szocialista társadalom új típusú szakembere legyen.

Az egyetemi évek alatt minden hallgató hatalmas lelki változásokon megy keresztül, néhány év alatt szinte átalakulnak. Amint kitáruinak előttük a tanulmányok által nyújtott új gondolatvilág perspektívái, más szemmel nézik a világot; korábbi vágyaik, elképzeléseik új tartalmat és értelmet nyernek. Számtalanszor tapasztalhattuk, hogy ez a folyamat nem megy zökkenők nélkül, sokszor kerülnek ellentmondásokba, útvesztőkbe, amelyekből saját erejükkel nem tudnak kitalálni. A diákkörös hallgatók esetében mindez szemünk előtt játszódik le. A szemünk láttára formálódnak, teszik meg első önálló lépéseiket, előttünk adódnak első tudományos élményeik) sikereik, kudarcaik, amelyek egész életükre megszabják felfogásukat, emberi magatartásukat. Nem bízhatjuk a sorsra éppen a legjobbak esetében, hogy élményeik véletlen irányokba sodorják őket, hogy legyenek olyan emberek, amilyenekké.

Nem bátoríthatjuk, mégcsak közönyös hallgatásunkkal sem, felfogásában azt a hallgatót, aki a diákköri munkában egy bizonyos városban elnyerhető konkrét és egészen közeli anyagi lehetőségeket lát. Egy diákkörösöm az elmúlt tanévben azt latolgatta, hogy mi jelent számára többet forintokban, ha kidolgoz egy témát, amiből pályamunkát írhat, vagy megfizetett edzéssel új sporteszközöket igyekszik elérni, ami egy külföldi út lehetőségével kecsegtet. Avagy egy másik, legelső találkozásunkkor, az első hetek, hónapok teendőinek megbeszélése után rögtön azt kérdezte, hogy lehet-e mindebből pályamunkát írni? Egy felsőéves diákköröst viszont hosszú vitákkal is alig lehetett meggyőzni arról, hogy a munkája igenis értékes, ne becslje kevesebbre önmagát, mint amennyit valóban ér. Ilyen is van, bár ez a ritkább eset. Nem egy diákköröst viszont első eredményei láttán túlságosan is elragad a hév, szinte már tudósnak tartja magát, amit egyik másik diákköri vezető, ki tudja milyen szempontoktól hajtva, még táplál is. Es mit szül az ilyesmi?

A bizalom legkörtét kell kialakítanunk abban a környezetben, ahol diákköröseink dolgoznak, mert problémáik csak a legkritikább esetben kerülnek maguktól felszínre. Egy-egy baráti beszélgetés, amely túlmegy a kísérleti eredmények egyszerű értékelésén, önzéssel hozza a problémákat, és ki adion választ a félig vagy egészen kimondott kérdésekre, ha

nem mi, akik nap, mint nap a közelükben vagyunk? Nekünk kell gyúrni, alakítani felfogásukat s nem hagyhatjuk a dolgokat annyiban, mondván kevés az idő, sok a munka, nem érünk rá a szóbeszédré.

Kétségtelen, hogy a feladatok ilyen értelmű megoldása az eddigieknél nagyobb követelményeket támaszt velünk, oktatókkal szemben. A diákkörös és munkája nem jelenthet többé az oktató számára égből pottyant segítséget, egy új álláshoz szolgáló ugródeszkát, vagy éppen munkára fogható kezet, akik esetleg lelkiismerete megnyugtatóására viszonzásképpen hozzásegít egy pályamunkával némi sillány fedezetű anyagi és erkölcsi megbecsüléshez. Diákkörösökkel foglalkozni nemcsak egyszerűen szakmai, hanem pedagógiai feladat. Joggal kérdezheti bárki, lehet-e mindezt vállalni? Vállalunk kell, mert ez a hivatásunk. Feladatunk, hogy a gondolainkra bízott diákkörös hallgatók tanításával és nevelésével egyforma súllyal törődjünk. Nem elég csunán tanítanunk őket. Igaz, hogy a nevelés fontosabb eszköze a tanítás, de nem minden tanítás jelent egyúttal nevelést is.

Úgy kell tanítanunk diákköröseinket, hogy ezen keresztül tervszerűen és jól meghatározott céljal, jól képzett, a közbizalom odáig szolgálatára mindenkori és minden körülmények között kész kommunista szakembereket neveljünk.

(—mer—)